

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 24 lipca 2018 r. w sprawie X U 505/18 Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi zmienił zaskarżoną decyzję i stwierdził, że I. K. (1) nie jest zobowiązana do zwrotu łącznie kwoty 1391,08 złotych groszy tytułem zasiłku chorobowego pobranego za okres od dnia 28 października 2014r do dnia 10 listopada 2014r oraz tytułem odsetek ustawowych naliczonych od zasiłku chorobowego za wskazany wyżej okres i oddalił odwołanie w dalszym zakresie.

Wyrok zapadł w następstwie rozpoznania odwołania I. K. (1) z dnia 30 maja 2018 r. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. z dnia 10 maja 2018 r., w którym ww. wniosła o jej zmianę poprzez przyznanie prawa do zasiłku chorobowego z ubezpieczenia wypadkowego za sporny czas oraz o zniesienie obowiązku zwrotu pobranego zasiłku wraz z naliczonymi odsetkami. Uzasadniając stanowisko podniosła, iż pracę świadczoną w ramach umowy zlecenia wykonywała po godzinach pracy obowiązujących ją w (...) im. Pirogowa w Ł., a więc po zakończeniu pracy, w związku z którą został jej przyznany i wypłacony zasiłek chorobowy. Podniosła także, że w przypadku zbieżności ostatniego dnia zasiłku z pierwszym dniem świadczenia pracy w ramach umowy zlecenia, wysokość nienależnego jej zasiłku winna być obliczona w odniesieniu do jednego dnia, a żądanie zwrotu zasiłku jest nieuzasadnione z uwagi na jego wypłatę w okresie przed 3-a laty

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Rejonowy oparł na następujących ustaleniach faktycznych i prawnych:

Ubezpieczona I. K. jest zatrudniona w Wojewódzkim (...) w Ł. od 1 lipca 2011 roku i tego tytułu podlega ubezpieczeniom społecznym. Pracę na rzecz tego podmiotu świadczy zawsze w godzinach od 7:00 do 14:35. W okresie od 28 października 2014 roku do 10 listopada 2014 roku ubezpieczona była nadal niezdolna do pracy w związku z wypadkiem przy pracy, i m.in. za ten okres otrzymała zasiłek chorobowy z ubezpieczenia wypadkowego w wysokości 1108,94 zł, wypłacany przez pracodawcę –płatnika składek.

W dniu 10 listopada 2014 roku I. K. nie świadczyła jeszcze pracy dla pracodawcy, ale od godziny 19:00 do godziny 6:00 rano dnia następnego wykonywała pracę zarobkową w ramach umowy zlecenia zawartej ze Specjalistycznym Zakładem Opieki Zdrowotnej „FEL _ (...) Sp. z o.o. (...) się to z brakiem osób mogących świadczyć pracę. Ubezpieczona nie miała wówczas świadomości, że wykonywanie w dniu 10 listopada 2014 roku pracy w ramach zawartej umowy zlecenia naraża ją na utratę zasiłku chorobowego z ubezpieczenia pracowniczego.

Stan faktyczny pomiędzy stronami nie był sporny. Rozstrzygnięcia wymagała jednak kwestia zasadności uznania wypłaconego świadczenia, tj. zasiłku chorobowego za okres od 28.10.2014 do 10.11.2014 r. za nienależne i możliwości dochodzenia jego zwrotu przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

W ocenie Sądu Rejonowego zaszły podstawy do oceny, że I. K. (1) nie miała prawa do zasiłku w okresie objętym decyzją i w tym zakresie odwołanie podlegało oddaleniu. Niezasadnie organ rentowy nałożył natomiast na ubezpieczoną obowiązek zwrotu wypłaconego za ten czas zasiłku chorobowego i to z odsetkami ustawowymi naliczanymi już za okres od dnia wypłaty tychże świadczeń do dnia wydania rozpoznawanej decyzji.

Sąd Rejonowy uznał iż wnioskodawczyni podjęła regularne wykonywanie swojej zwykłej pracy na podstawie umowy zlecenia. Przepracowała pełną dniówkę roboczą i nie podnosiła, ani nie wykazywała, by podstawą do takich czynności była sytuacja incydentalna, zaliczana do czynności wymuszonych okolicznościami.

Jednocześnie Sąd I instancji zwrócił uwagę na fakt iż sprawie doszło do wypłacenia świadczenia, które było nienależne, jednakże bez obowiązku jego zwrotu. Sąd odwołał się bezpośrednio do treści art. 84 ust. 3 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2017 roku, poz. 1778). Wskazał iż płatnik zasiłków-pracodawca I. K. (1) jako ostatni wypłacił zasiłek za okres od 01 do 10 listopada 2014r. Jako pracodawca uczynił to najpóźniej w dacie wypłaty wynagrodzenia czyli najpóźniej w dniu 10 grudnia 2014 r. Możliwość żądania

zwrotu zasiłku istniała więc do dnia 11 grudnia 2017r, a tymczasem organ rentowy uczynił to dopiero w dniu 10 maja 2018r wydając rozpoznawaną decyzję. Sąd I instancji podkreślił przy tym zachodzące na przestrzeni czasu różnice w orzecznictwie dotyczące początku biegu ww. terminu z jednoczesnym wskazaniem iż zgodnie z obecnym poglądem jest to okres liczony do ostatniej wypłaty (pobrania) nienależnego świadczenia (uchw. SN(7) z 16.5.2012 r., III UZP 1/12, OSNP 2012, Nr 23–24, poz. 290). Ponadto do ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych wprowadzono już ograniczenie czasowe także dla możliwości wydawania przez organ rentowy decyzji ustalającej wysokość kwoty nienależnie pobranego świadczenia z ubezpieczeń społecznych (art. 83 ust. 7a ww. ustawy). Sąd Rejonowy odwołał się także do kwestii naliczania odsetek, które w jego ocenie winny być dopiero od dnia po doręczeniu decyzji zobowiązującej do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń. Organ rentowy ma obowiązek do naliczania odsetek ustawowych, jeżeli ubezpieczony nie zwróci nienależnie pobranego świadczenia niezwłocznie po otrzymaniu decyzji ustalającej obowiązek zwrotu. Decyzja ta ma charakter konstytutywny.

Apelację od powyższego wyroku wniósł organ rentowy w zakresie punktu 1., zarzucając naruszenie prawa materialnego, a w szczególności art. 66 ustawy z dnia 25 czerwca 1999r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2017r., poz. 1368) w związku z art. 7 ustawy z dnia 30.10.2002r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. z 2017r., poz. 1773) oraz art. 84 ust. 1, 3, 7a ustawy z dnia 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2017r. poz. 1778) poprzez niewłaściwe ich zastosowanie i ustalenie że Pani I. K. (1) nie jest zobowiązana do zwrotu zasiłku chorobowego w kwocie 1108,94 zł. W konkluzji organ rentowy wniósł o zmianę wyroku i oddalenie odwołania.

Uzasadniając swoje stanowisko organ rentowy przytoczył treść wymienionych w zarzucie przepisów ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa oraz o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, jak również ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Ponadto organ rentowy przywołał pogląd Sądu Najwyższego zawarty w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 16.05.2012r. (III UZP 1/12), zgodnie z którym Zakład Ubezpieczeń Społecznych ma prawo żądać zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za 3 ostatnie lata, począwszy od dnia otrzymania ostatniej wypłaty. Jednocześnie apelujący zaznaczył iż decyzja została wydana przed upływem 5-letniego terminu uregulowanego w art. 85 ust. 7a ustawy systemowej.

W odpowiedzi na apelację z dnia 17 października 2018 r. odwołująca się I. K. (1) wniosła o oddalenie apelacji wskazując iż zwrot wskazywany w treści decyzji jest niezasadny, ponieważ świadczenie o którym mowa zostało wypłacone w okresie sprzed 3 lat. Jednocześnie ww. podniosła zarzut przedawnienia w zakresie żądania zwrotu zasiłku chorobowego.

Na rozprawie apelacyjnej organ rentowy podtrzymał swoje stanowisko i poparł apelację w całości.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest częściowo uzasadniona, dlatego też podlega w znacznej części uwzględnieniu.

Na wstępie podnieść należy, że Sąd Rejonowy ustalił prawidłowo stan faktyczny w sprawie w zakresie faktu pobrania przez ubezpieczoną nienależnego świadczenia w spornym okresie. Ustalenia te w pełni potwierdza i przyjmuje jak własne Sąd drugiej instancji, jednocześnie wskazać należy, że ustalenia te nie zostały zakwestionowane przez strony procesu.

Jednocześnie Sąd Rejonowy dokonał błędnej wykładni przepisów prawa materialnego w szczególności nieprawidłowo zrozumiał treść uchwały siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2012r. w sprawie III UZP 1/12 przytaczając treść uchwały w oderwaniu od jej uzasadnienia.

Sąd Okręgowy w Łodzi w pełni podziela zarówno treść powyższej uchwały jak i wywody prawne zawarte w jej uzasadnieniu, że trzyletni okres, o którym mowa w art. 138 ust. 4 ustawy emerytalnej, nie jest terminem (okresem) przedawnienia należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń. Ten trzyletni okres najczęściej przypada i „liczy

się” do daty wydania decyzji zobowiązującej do ich zwrotu, która kreuje obowiązek zwrotu nienależnie pobranych świadczeń w tym znaczeniu, że bez wydania takiej decyzji kształtującej zobowiązanie do zwrotu należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń świadczeniobiorca nie ma takiej prawnej powinności (obowiązku zwrotu). Równocześnie zwrócone mogą być tylko te świadczenia, które zostały realnie wypłacone, przeto zobowiązanie do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń biegnie wstecz do ostatniego miesiąca wypłacenia i pobrania nienależnych długoterminowych świadczeń emerytalnych lub rentowych z ubezpieczeń społecznych. W konsekwencji trzyletni „termin”, o którym mowa w art. 138 ust. 4 ustawy emerytalnej, jest maksymalnym okresem nienależnie pobranych świadczeń, których zwrotu może żądać organ rentowy, bez względu na przyczyny lub okoliczności ich nienależnego pobierania, chyba że osoba pobierająca takie świadczenia zawiadomiła organ rentowy o braku podstaw do ich pobierania, co ogranicza wymierzony i wynikający z decyzji organu rentowego obowiązek zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres nie dłuższy niż 12 miesięcy (art. 138 ust. 4 in principio ustawy o emeryturach i rentach). W poddanym analizie przepisie chodzi zatem o maksymalny okres, za który organ rentowy może zobowiązać do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczeń społecznych, co w szczególności wyklucza zobowiązanie do zwrotu świadczeń za okresy, w których świadczenia takie nie były wypłacane, a zatem nie były nienależnie pobierane. Równocześnie trzyletni okres, o którym mowa w art. 138 ust. 3 ustawy emerytalnej, nie jest terminem „zbliżonym” do okresu przedawnienia należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń, bo ten został wyraźnie odrębnie uregulowany w art. 84 ust. 7 ustawy systemowej i odnosi się do przedawnienia egzekucji należności z tytułu nienależnych pobranych świadczeń. Wedle podobnej argumentacji Sąd Najwyższy ocenił prawomocnie osądzony obowiązek zwrotu nienależnie pobranej emerytury wojskowej za maksymalny okres trzech lat, który nie jest okresem przedawnienia wymierzonego i osądzonego obowiązku ani okresem przedawnienia dopuszczalności dokonania potrąceń z następnie (później) uzyskanej już legalnie (należnej) emerytury, ani terminem zawitym egzekucji prawomocnie osądzonego zobowiązania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2012 r., II UK 221/11, dotychczas niepublikowany).

Zarówno wykładnia językowa, jak i wykładnia funkcjonalno-systemowa, odwołująca się do ratio legis przepisów niemal tożsamo regulujących obowiązek zwrotu nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczeń społecznych (art. 84 ustawy systemowej oraz art. 138 ustawy o emeryturach i rentach), wymagają przyjęcia, że przepisy te nie regulują terminu przedawnienia wymierzonego decyzją organu rentowego obowiązku zwrotu nienależnie pobranych świadczeń, ani - de lege lata - nie uzależniają wielkości (rozmiaru) żądanego zwrotu od daty wydania decyzji zobowiązującej do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń, w kwotach ustalonych w tej decyzji, ale wyznaczają maksymalne wielkości (kwoty) nienależnie pobranych świadczeń, których zwrotu domaga się organ rentowy od osoby, która pobrała nienależne świadczenia z ubezpieczenia społecznego. W celu wyeliminowania sytuacji, w których organ rentowy byłby pozbawiony możliwości skutecznego żądania zwrotu nienależnie pobranych świadczeń z tej przyczyny, że trzyletni okres, o którym mowa w art. 138 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach, przypadający do dnia wydania decyzji wstrzymującej wypłatę świadczeń rentowych w związku z ustaniem przesłanki niezdolności do pracy, nie dotyczył stwierdzenia ich nienależnego tytułu pobierania świadczeń, bądź trzyletni okres, za który organ rentowy może wymierzyć obowiązek zwrotu nienależnie pobranych świadczeń, zakończył się (upłynął) do dnia wydania decyzji zobowiązującej do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń, (wskutek jej wydania po upływie trzech lat od wcześniejszego zakończenia pobierania świadczenia z innej przyczyny - ustania przesłanki niezdolności do pracy).

Sąd Okręgowy w Łodzi w pełni podziela te wywody i wskazuje, że zaskarżony wyrok w pkt. 1 jest błędny a odwołanie I. K. (1) powinno podlegać oddaleniu również w zakresie obowiązku zwrotu nienależnie pobranych świadczeń, z wyjątkiem okresu od którego należy liczyć odsetki od nienależnych świadczeń i z tego względu Sąd orzekł jak w pkt.1 sentencji wyroku stosownie do treści [art. 386 §1 k.p.c.](#)

Natomiast organ rentowy mimo wielu orzeczeń i utrwalonej linii orzecznictwa sądów powszechnych w zakresie żądania odsetek od pobranego świadczenia nalicza je od ostatniego terminu płatności nienależnie pobranych świadczeń podczas gdy żądanie zwrotu nienależnie pobranych świadczeń wymaga zawsze wydania decyzji zobowiązującej do ich zwrotu, co oznacza, że bez wydania wymaganej (koniecznej) decyzji kształtującej zobowiązanie

do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń, takie zobowiązanie nie jest „wymagalne”. Z tych względów Sąd Okręgowy w oparciu o przepis art.385 k.p.c. orzekł jak w pkt. 2 sentencji wyroku.

Przewodniczący: Sędziowie: